

Gezin en opvoeding

Toelichting

Bedoeling en opzet van dit thema

Bij dit thema wordt de betekenis en het belang van het gezin voor de opvoeding van verschillende kanten belicht. Hierbij is het belangrijk dat de leerlingen weten wat een gezin eigenlijk is en welke gezinsvormen er tegenwoordig bestaan. Tegenwoordig zijn er veel jongeren die niet meer opgroeien in het *standaardgezin* van vader, moeder, kinderen. Daarom moeten in de lessen naast het standaardgezin ook andere gezinsvormen ter sprake komen zoals: het één-ouder gezin; het gezin met twee moeders of twee vaders, het gezin met stiefouders, het pleeggezin, het adoptiegezin, het nieuw samengesteld gezin. De leerlingen brengen onder woorden wat volgens hen het ideale gezin is en hoe zij denken dit vorm te geven in hun eigen toekomst.

Als we kijken naar deze toekomstverwachting met een eigen gezin komen aspecten aan de orde zoals de veiligheid van het gezin en het onveilige gezin (denk aan problematische gezinnen). Op welke wijze heeft het gezin waarin kinderen opgroeien een positieve of negatieve invloed op hun opvoeding? Wat leren kinderen allemaal door bij een gezin te horen? Welke rol vervullen de vader en/of moeder in het gezin? Hoe moeten kinderen met hun ouders omgaan? Wat kan er misgaan bij de communicatie binnen het gezin? Ook de Bijbelse gegevens betreffende de omgang met elkaar binnen het gezin worden met de leerlingen besproken.

De leerkracht behandelt de betekenis van het begrip *opvoeding* en de verschillende opvattingen over wat de juiste manier van opvoeden is komen ter sprake (*strenge* opvoeding of *vrije* opvoeding?) Hierbij wordt ook gekeken naar de betekenis van opvoeding in de Bijbel en de godsdienstige opvoeding. De leerlingen leren onder woorden brengen wat volgens hun eigen mening een goede manier van opvoeden is. Hierbij denken de leerlingen na over hoe zij zelf in de toekomst hun kinderen zouden opvoeden.

Doelstellingen

1. De leerlingen bespreken wat een gezin is.
2. De leerlingen bespreken welke gezinsvormen er tegenwoordig bestaan.
3. De leerlingen verwoorden hoe zij een eigen gezin denken vorm te geven in de toekomst.
4. De leerlingen leggen uit wat het begrip opvoeding betekent. In het bijzonder in bijbels perspectief.
5. De leerlingen leggen uit wat het verschil is tussen een strenge en vrije opvoeding.
6. De leerlingen leggen uit hoe zij zelf hun kinderen zouden opvoeden.

Invulling

Doelstelling 1-2

In deze les(sen) staan we stil bij wat een gezin is. Hierbij kijken we in de eerste plaats naar de bijbelse gegevens die spreken over het gezin. In Gen. 2:24 lezen we dat een man zijn vader

en moeder moet verlaten om zijn vrouw aan te hangen en één vlees met haar te zijn. Deze uitspraak legt de basis voor het huwelijk en de daaruit voortkomende kinderen. Vervolgens lezen we in verschillende verhalen over gezinnen bestaande uit vader, moeder en kinderen. Uit dit alles kunnen we concluderen dat het gezin (in de traditionele vorm) reeds van oudsher heeft bestaan. Deze vorm is echter heden ten dage niet meer vanzelfsprekend. De leerkracht bespreekt met de leerlingen zowel de traditionele als alternatieve gezinsvormen. Hierbij komen de volgende aandachtspunten ter sprake: - Is het noodzakelijk voor kinderen dat zij opgroeien met zowel een vader als moeder? - Hoe denken de leerlingen over één-ouder gezinnen? - Wat te denken van gezinnen met twee vaders of moeders? Kan een vader ook de moederrol vervullen of kan een moeder ook de vaderrol vervullen? Maakt het een verschil of kinderen worden opgevoed door pleeg-, adoptie- of stiefouders in plaats van hun eigen natuurlijke ouders?

Doelstelling 3

De leerkracht bespreekt hoe volgens de leerlingen het ideale gezin eruit zou moeten zien. De volgende vragen komen aan de orde: Hoe zouden gezinsleden met elkaar om moeten gaan? En: Hoe moet je omgaan met conflicten binnen het gezin? Welke positieve (en negatieve) invloed kan het gezin hebben op de ontwikkeling van de kinderen? Vervolgens staan we stil bij de rol die de leerlingen in hun eventuele eigen toekomstige gezin zullen vervullen. Hierbij denken we in de eerste plaats aan de verantwoordelijkheden die het stichten van een gezin met zich meebrengt. Zowel de man als de vrouw dragen zowel verantwoordelijkheden ten opzichte van elkaar als tegenover hun kinderen. Praktisch gezien betekent dit in de eerste plaats een financiële verantwoordelijkheid. Om een gezin te kunnen onderhouden moeten er financiële middelen zijn. Tijdens de lessen worden de leerlingen hiervan bewust gemaakt en hoe zij denken dit te kunnen dragen. Hiernaast brengt een gezin echter nog vele andere verantwoordelijkheden met zich mee: - De zorg voor elkaar en voor de kinderen. Deze zorg kan in de praktijk een stuk opoffering van zichzelf betekenen. Ouders behoren goed voor hun kinderen te zorgen. Indien ouders dit niet doen schieten zij tekort in het dragen van hun verantwoordelijkheid. - Het liefhebben van elkaar en van de kinderen. Hierbij bespreekt de leerkracht wat het begrip 'liefde' eigenlijk inhoudt. De liefde gaat niet altijd over rozen maar kan ook strijd en zelfverloochening met zich meebrengen. - De opvoeding van de kinderen. Bij het behandelen van de volgende doelstellingen staan we hierbij stil.

Doelstelling 4,5

Wat is opvoeden eigenlijk? De leerkracht behandelt de verschillende aspecten van de *opvoeding*. Het gaat om het opvoeden tot volwassenheid. Hierbij moet het eerst duidelijk zijn wat het betekent om volwassen te zijn. Een volwassene kan verantwoordelijkheid dragen, weet welke normen en waarden hij/zij heeft, is niet (meer) alleen op zijn/haar eigen belangen gericht, en.....(dit lijstje kan tijdens de bespreking in de les eventueel aangevuld worden). Het proces van opvoeden draagt ertoe bij om dit doel te bereiken. Zo gaat het om het aanleren van het dragen van verantwoordelijkheden, het aanleren van normen en waarden, het leren niet alleen aan zichzelf te denken. Een belangrijk aspect is ook de geloofsopvoeding, waarbij de kinderen (het woord zegt het al) worden opgevoed in het geloof. De leerkracht bespreekt met de leerlingen wat dit in de praktijk betekent.

Er bestaan verschillende visies betreffende de opvoeding. In het volgende videofragment komen verschillende visies van ouders naar voren:

<https://www.youtube.com/watch?v=qSvqtepC3-0&feature=youtu.be>

Deze kan de leerkracht met de leerlingen bespreken. In de beleavingswereld van de leerlingen leeft met name het verschil tussen een strenge en een vrije opvoeding. De leerkracht gaat hierover in gesprek met de leerlingen. Wat is volgens de leerlingen een strenge opvoeding? Wat zou de reden zijn dat ouders hun kinderen streng opvoeden? Wanneer is opvoeding te streng? Wat vinden de leerlingen beter, een strenge of vrije opvoeding? Wat zijn de voor en/of nadelen van zowel een strenge als vrije opvoeding?

Wat zegt de bijbel over opvoeding (bv. Spreuken 1:8-9, Efeze 6:4) en welke informatie vinden we in de bijbel over hoe God zijn kinderen opvoedt? (bv. Titus 1:11-12, Hebr. 12:4-11). Wat kunnen ouders hieruit leren als zij zelf kinderen opvoeden? Is het goed als ouders hun kinderen ook *tuchtigen*, en hoe moeten zij dit doen? Bij de opvoeding is de *liefde* van de ouders tot de kinderen van allergrootst belang. Alles wat gebeurt moet hierin gekaderd zijn. De leerkracht bespreekt hoe deze liefde vorm kan krijgen tijdens de opvoeding.

Enkele videofragmenten m.b.t. opvoeding die kunnen gebruikt worden zijn en die voorbeelden laten zien van hoe het wel of niet moet, zijn:

<https://youtu.be/qDelJ6XZCxl>

op PEGOVIDEIO:

Jiskefet: Voetbalvader: <https://youtu.be/XBwilxe2bKU>

Vader en Zoon: <https://youtu.be/LkQFOQuJP64>

Doelstelling 6

In deze lessen spreken we, reflecterend over de voorgaande lessen, over de eigen visie van de leerlingen op *het opvoeden*. Wat is volgens hen de beste wijze van opvoeden? Hoe zouden zij, mochten ze later kinderen hebben *zelf* hun kinderen opvoeden? Gaan zij dan voor de strenge of vrije opvoeding? Zouden zij kinderen ook een geloofsopvoeding willen meegeven?

Ter info: Bijlage over `vrije opvoeding`

Vrije opvoeding

Vooraf in de jaren zeventig was het een opkomende trend om je kinderen een (zo in de volksmond genoemde) *vrije opvoeding* te geven. Boven een lang geleden verschenen artikel in `Trouw` dat de kwalijke kanten van deze vorm van opvoeding belicht stond de pakkende titel: '**Vrije opvoeding leidt niet tot vrije mensen**' (Gerbert van Loenen – 15/03/02). Hoewel...lang geleden, maar nog altijd actueel! Wat houdt zo'n vrije opvoeding in?

Eenvoudig gezegd komt het er op neer dat je in de opvoeding je kinderen vooral vrij moet laten zodat zij zelf ontdekken in hun leven wat goed en wat fout is om te doen. Hierachter zit een mensbeeld wat vooral uitgaat van het goede in de mens, wat als je het zijn natuurlijke gang laat gaan vanzelf wel naar boven komt.

Als je tegenover deze visie echter de bijbel legt komt je tot een wel wat andere conclusie. Natuurlijk moet opvoeding in liefde gebeuren maar opvoeding bestaat voor een groot deel uit grenzen stellen en regels voorschrijven! Doe je dat niet dan loop je de kans dat het kind in zijn latere leven ontspoot. Het kind wordt dan niet `vrij`, maar gebonden. Gebonden aan allerlei zaken die ons ondertussen wel bekend zullen zijn. Spreuken 6:20-23 spreekt over opvoeding. In dit geval wordt tot een zoon (kind) gesproken: *Bewaar, mijn zoon, het gebod van uw vader en verwerp de onderwijzing van uw moeder niet. Bind ze bestendig op uw hart, hang ze om uw hals. Als gij op weg zijt, moge het u leiden; als gij u nederlegt, moge het over u waken, als gij wakker wordt, moge het u toespreken. Want het gebod is een lamp en de onderwijzing een licht, de vermaningen der tucht zijn een weg ten leven.*

Je kinderen in liefde tuchtigen is voor hen een weg ten leven!

Nu hoop je natuurlijk dat die opvoeding uiteindelijk vrucht afwerpt. Toen je kinderen klein waren moest je voortdurend zeggen: Afblijven! Niet doen! Dat mag niet! Je mag niet liegen! Je mag niet stelen! Je moet beleefd zijn! Je mag niet pesten! Maar wat als diezelfde kinderen langzaam volwassen worden? Dan hoop je toch dat je niet meer hoeft te zeggen: Je mag niet pesten! Je hoopt dat de regels die je vroeger gesteld hebt, hun bekliff hebben gekregen in het hart van je kinderen. Je hoopt dat ze opgegroeid zijn tot volwassenen die het van harte met je regels eens zijn (en ze ook van harte naleven). Je hoopt dat ze zijn opgegroeid tot mooie mensen die wandelen in de `wegen des Heren` *Je hoopt niet dat je kinderen later precies het tegenovergestelde gaan doen dan waarin je ze hebt opgevoed!* Je hoopt niet dat het leugenaars worden, of dieven, of volwassen pestkoppen. Dan zou je jezelf zo gezegd een mislukte opvoeder voelen.

In de Schrift vinden we ook opvoedende regels. Namelijk de Thora. Allerlei regels die je laten zien wat goed is voor je en wat niet goed is voor je. Gal.3:23 noemt Paulus de Thora een tuchtmeester (ncv: kindergeleider) die ons tot Christus brengt. Hier wil ik even over nadenken. Ds. J. B. Mooij zegt hier iets over in het volgende citaat als hij het heeft over de opvoeding van jongeren: *„omdat juist deze leeftijdsgroep weinig richting in het leven kent en men veelal het richtinggevend van Gods geboden mist. In het catechetisch onderwijs moeten we op een positieve manier richting geven aan jongeren, omdat Gods wet bedoeld is om een leven lang met vreugde God te dienen. Ook al lijkt voor velen de wet iets negatiefs, we moeten juist het belang van Gods wet onderstrepen. Deze wet beschermt ons en brengt ons tot Christus.”*

Het gaat me om het laatste zinnetje: *Deze wet beschermt ons en brengt ons tot Christus.*

Mooi toch?? De wet beschermt ons en brengt ons tot Christus? Zoals ouders hopen door hun opvoeding (met regels) hun kinderen te maken tot mooie verantwoordelijke mensen, zo brengt de Thora je tot Christus.

Wat betekent dit? Als je tot Christus komt, wordt de Thora namelijk iets wat in je hart komt! Je doet de dingen niet meer omdat ze zijn opgelegd (je bent dus niet meer onder de wet). Maar je doet de dingen omdat ze in je hart geschreven zijn, door Christus. Zoals Paulus schrijft in 2 Kor.3:3 *gij toont een brief van Christus te zijn, door onze dienst opgesteld, niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de levende God, niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees in de harten.* Hier wijst Paulus naar wat de profeet Jeremia had

voorzegd: *Maar dít is het verbond, dat Ik met het huis van Israël sluiten zal na deze dagen, luidt het woord des Heren: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen **en die in hun hart schrijven**, Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.* (Jeremia 31:33)

Filmsuggestie

Courageous

Vier mannen trotseren als agenten dagelijks gevaarlijke situaties. Als hun gezin echter in gevaar komt, komen deze vaders oog in oog te staan met hun eigen angsten en geloof. Ze moeten door een diep dal, maar nemen uiteindelijk een beslissing die hen en hun gezin voor altijd zal veranderen.

Trailer: <https://www.youtube.com/watch?v=GPwAluXBV4c>